

С. А. Панченко

кандидат філологічних наук
доцент кафедри журналістики
Національний університет «Запорізька політехніка»
e-mail: svt.lama@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7884-3786
Національний університет «Запорізька політехніка»
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна, 69002

КОНЦЕПТОСФЕРА СУЧАСНОСТІ КРИЗЬ ПРИЗМУ АВТОРСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ В ІНТЕРНЕТ-ВИДАННІ GAZETA.UA

Мета дослідження – спроба виявити сукупність концептів, що становлять концептосферу сучасності, репрезентовану авторськими колонками (блогами) відомих авторів-публіцистів українського суспільно-політичного інтернет-видання *Gazeta.ua*; з'ясувати особливості формування образів-концептів у журналістських текстах Андрія Бондаря, відомого поета, колумніста, перекладача; Оксани Забужко, талановитої української письменниці, публіцистки, громадської діячки; Віталія Портникова, журналіста з ім'ям, колумніста.

Методологія дослідження. У ході дослідження використано методи концептуального аналізу, вільного асоціативного експерименту, лінгвостилістичного аналізу, спостереження та інтерпретації даних, що дозволило провести об'єктивний аналіз функціонування концептів в авторській журналістиці інтернет-видання *Gazeta.ua*.

Результати. Особистості потрібно розуміння формування соціальних зв'язків, усвідомлення своєї причетності до життєдіяльності спільноти, своєї ролі у функціонуванні сучасного соціокультурного простору. Це покликана забезпечити авторська журналістика через продукування якісного, унікального контенту, позначеного високим ступенем довіри широкої аудиторії інтернет-ЗМІ. Саме такий контент пропонує українське суспільно-політичне інтернет-видання *Gazeta.ua*, засноване у 2006 р. відомим українським журналістом Володимиром Рубаном. На сайті цього видання у рубриці «Блоги» представлені авторські колонки відомих українських публіцистів: Андрія Бондаря, Оксани Забужко та Віталія Портникова. Концептосфера сучасності, репрезентована медіатекстами зазначених авторів, складається з таких лексем, як «Культура», «Травма», «Велика трагедія», «Абсурд», «Крим», «Донбас». Формування і функціонування цих концептів у журналістських текстах зазначених авторів забезпечується шляхом актуалізації суспільно важливих подій і проблем сучасного українського суспільства. Багатокомпонентність кожного концепту, поєднання в ньому як раціонального, так і емоційного компонентів, сприяє наявності в журналістських матеріалах асоціативних і образних оцінок, актуальних для нації проблем, важливих політичних реалій.

Концепти формуються в конкретних історичних умовах, у певному культурному контексті. Концепт виступає не тільки частиною думки, але він є одночасно відбитком відчуття, переживання. Концептосфера сучасності, репрезентована унікальними журналістськими текстами лідерів думок українського суспільно-політичного інтернет-видання *Gazeta.ua*, відображає конкретний історичний етап розвитку українського суспільства, ціннісні орієнтації сучасного соціуму.

Новизна. У межах статті зроблено спробу аналізу сукупності концептів, що становлять концептосферу сучасності, репрезентовану авторськими колонками (блогами) відомих авторів-публіцистів українського суспільно-політичного інтернет-видання *Gazeta.ua*; з'ясовано особливості формування образів-концептів у журналістських текстах.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані з метою подальшого розвитку авторської журналістики, формування професійних журналістських стандартів.

Ключові слова: концептосфера, концепт, поняття-образ, смисл, блог, авторська журналістика, колумністика, способи вираження авторського «я», інтернет-видання.

I. Вступ

Сучасний соціокультурний простір країни являє собою складну багаторівневу систему з безліччю понять, феноменів, символів, образів, концептів. Останні є репрезентантами подій, інновацій, смислів, з якими стикається людина впродовж своєї життєдіяльності.

Як постійний споживач культурних цінностей, окрема особистість, яка є суб'єктивним індивідумом, прагне якісної комунікаційної діяльності, у результаті якої ця складна система відображення, «переутворення» смислів стає доступнішою, зрозумілішою. Неабияку роль у цьому відіграють засоби масової інформації, які шляхом відбору, актуалізації певних подій, явищ, цінностей, виступають модератором і конструктором концептуального рівня соціокультурного простору, в якому існує людина. Завдання ЗМІ полягає не тільки в тому, щоб змодельювати концептосферу сучасності, яка являє собою певну сукупність концептів, а й забезпечити її розуміння. Саме це ставить за мету авторська журналістика, яка через лідерів думок – письменників, публіцистів, політиків, громадських діячів, чиє ім'я відоме широкому загалу – пропонує авторський досвід розуміння світу (подій, явищ, резонансів).

Потрібно зауважити, що виваженої наукової дефініції поняття «авторська журналістика» в сучасному журналістикознавчому дискурсі не існує. У публікації О. Гресько «Авторська журналістика як інструмент міжнародних медіакомунікацій» зазначено, що терміни «авторська журналістика» й «колумністика» називають синонімічні поняття [3, с. 39]. Дослідниця вважає, що авторитетні журналісти, блогери уособлюють «лідерів думок», які користуються довірою інформаційного суспільства [3, с. 39]. У зазначеній науковій розвідці вона ототожнює авторську журналістику з публіцистикою й колумністикою, наголошуючи, що авторська журналістика повною мірою представлена в інтернет-просторі у вигляді блогів, влогів, відеоклонок тощо [3, с. 44]. Серед домінуючих рис, що характеризують поняття «авторська журналістика», на думку О. Гресько, є повага до імені й репутації журналіста, який уникає одноманітного підходу до висвітлення подій і фактів, відповідає за правдивість поданого матеріалу, дотримується у висвітленні своєї позиції високих культурних і морально-етичних принципів і обов'язково є патріотом своєї країни [3, с. 40].

Доволі широко й різноманітно авторська журналістика представлена в рубриці «Блоги» на сайті українського суспільно-політичного інтернет-видання Gazeta.ua. Зазначене ЗМІ є авторитетним і популярним серед читацької аудиторії, про що свідчить статистика переглядів – середня місячна кількість відвідувачів сайту перевищує 4 млн читачів [7]. Ресурс оновлюється 24 години на добу й пропонує читачам матеріали українською та російською мовами. На сайті представлені цікаві авторські публікації Андрія Бондаря, відомого поета, колумніста, перекладача; Оксани Забужко, талановитої української письменниці, публіцистки, громадської діячки; Віталія Портникова, парламентського кореспондента, журналіста, колумніста та інших. Кожен із них – публіцист з ім'ям, до думки якого прислуховується широка аудиторія, їхні матеріали користуються високим ступенем довіри й формують громадську думку.

У наш нестабільний, «крихкий» час, реалії якого зумовлені великою кількістю складних суспільно-політичних, військово-політичних подій, зустрічей високого рівня різного формату, постійних змін внутрішньополітичного вектора розвитку країни, постає питання про компетентну оцінку всього, що відбувається; про можливість об'єктивного відбору фактів і подій, які формують сучасний інформаційний простір. Отже, на часі актуалізація авторської журналістики, яка здатна нести відповідальність за подання матеріалу, за репрезентацію важливих соціальних смислів, оформлених у певні образи, концепти.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Мета нашого дослідження – виявити сукупність концептів, що становлять концептосферу сучасності, репрезентовану авторськими колонками (блогами) відомих авторів-публіцистів українського суспільно-політичного інтернет-видання Gazeta.ua; з'ясувати особливості формування образів-концептів у журналістських текстах. Методологія дослідження включає концептуальний аналіз (відбір концептів – одиниць знання, які є репрезентантами смислів, переданих через образи, зрозумілі аудиторії); вільний асоціативний експеримент, який полягає у вільному відборі на асоціативному рівні образів-концептів, що найчастіше представлені в авторських матеріалах відомих публіцистів; лінгво-стилістичний аналіз, який дає змогу виявити специфіку формування та функціонування лексем концептів у колонках Андрія Бондаря, Оксани Забужко й Віталія Портникова; методи спостереження та інтерпретації даних. Застосування зазначених методів дозволить провести об'єктивний аналіз функціонування концептів в авторській журналістиці інтернет-видання Gazeta.ua й довести, що головна мета авторів блогів – за допомогою соціально, національно, морально значущих концептів сучасної дійсності привернути увагу аудиторії до важливих суспільних подій, активізувати її національну свідомість.

III. Результати

Комунікація як процес, з метою покращення її двосторонньої ефективності, повинна укладатися в конкретні семантико-семіотичні системи, однією з яких є концептосфера. Остання являє собою систематизовану сукупність образів-смислів – концептів, які є відображенням знань-відчуттів про навколишній світ. Як слушно зауважують дослідники журналістських текстів, «поняття концептосфери дозволяє вийти на новий рівень інтеграції у журналістикознавчих дослідженнях, термінологічно закріплюючи «об'ємне» бачення багатьох мовних явищ» [1, с. 113]. Концептосфера – це систематизована сукупність знань про навколишній світ, репрезентована по-

няттями-образами – концептами. Останні, на відміну від просто понять, мають багатокомпонентну структуру – складаються з трьох компонентів – понятійного, образного та ціннісного; вони виступають результатами не тільки інтелектуальної діяльності, а й чуттєвої сфери особистості. Це зумовлює наявність експресивної й ілюкативної функції концептів, які відображають наслідки відчуття та переживання духовних цінностей.

У межах журналістикознавчого дискурсу концепт цікавий своєю поліфункціональністю, багатокомпонентністю, здатністю репрезентувати не тільки смислові, значеннєві доміанти часу, періоду, епохи, а й образні, ціннісні, культурні «виміри», відображаючи, таким чином, неповторність кожної доби, «пропущеної» через унікальний людський досвід талановитої, знакової особистості, якою є популярний журналіст, публіцист, письменник.

Застосування терміна «концепт» пов'язане із вживанням його вперше в 1928 р. зарубіжним мовознавцем С. А. Аскольдовим у статті «Слово і концепт», що була надрукована в журналі «Русская речь». Учений уперше наголосив на таких властивостях концепту, як потенційність, динамічність і, найголовніше, символічність. Він підкреслив здатність концептів до розвитку, до видозміни, пов'язаної з особливістю сприйняття їх у певному часовому відрізку.

Подальшу детальну й глибоку інтерпретацію поняття «концепт» отримує в працях Д. С. Лихачова й Ю. С. Степанова, які після тривалого забуття дають терміну «друге» життя й обґрунтовують його застосування в когнітивній лінгвістиці в парадигмі лінгвістичного концептуалізму. Д. С. Лихачов у відомій праці «Концептосфера русского языка» виокремлює важливість особистісного компоненту в процесі формування концепту, який впливає на збагачення його значень. Також учений поділяє всі концепти на такі групи: універсальні «Життя», «Смерть»; етнічні «Батьківщина», «Інтелекція»; групові, наприклад, «Сцена» для актора й глядача; індивідуальні, які залежать від особистого досвіду, системи цінностей, культурного рівня розвитку конкретної людини. Тобто саме від рівня освіти, вихованості, самосвідомості залежить концептосфера кожної окремої особистості. Поступово за «концептом» закріплюється значення онтологізованого комплексу суб'єктивних уявлень про дійсність, які формуються у процесі пізнання й освоєння світу особистістю.

Завдяки лінгвокультурології, розширенню її категоріального апарату, багатоаспектності самого поняття «концепт», його побутування поступово виходить за межі когнітивної лінгвістики й знаходить широке застосування в сучасному науковому дискурсі. Аналізуючи вживання поняття «концепт» у журналістикознавчих розвідках (цікавою із цього приводу є колективна монографія «Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень» за загальною науковою редакцією В. В. Березенко, М. А. Лепського, О. О. Семенець, у якій два розділи присвячені функціонуванню концептів у сучасній вітчизняній журналістиці [1–2]), ми дійшли висновку, що вчені використовують його в значенні одиниці колективної свідомості, яка має мовне вираження й позначена етнокультурною специфікою. Із цього приводу цікавим є дослідження концептів як актуалізованих понять-образів у знакових журналістських текстах, зокрема, в авторських публікаціях Оксани Забужко, Андрія Бондаря, Віталія Портникова, широко представлених на сайті суспільно-політичного інтернет-видання Gazeta.ua.

Як слушно зауважують автори наукової статті «Особливості відображення української ментальності на шпальтах друкованих медіа» [1], журналістський текст є відтиском фрагменту реальності, який містить специфічну реакцію автора матеріалу на те, що відбувається [1, с. 112]. Резонансна подія, життєва реалія, комунікація на вищому рівні, – усе в авторському медійному тексті піддається переосмисленню і, як результат, презентується авторська модель дійсності, яка інтерпретується в контексті національної культури, традицій, історичної пам'яті. Наприклад, власне бачення толерантності висловлює відомий поет, перекладач, публіцист, колумніст, публічний інтелектуал Андрій Бондар у статті-есе «Це мої церкви, люди, культура. Чому є мушу ховати очі від аравійських туристів?» [6], яка на 12 серпня (дата публікації) мала вже понад 3 тис. переглядів. Автор порушує актуальне для нашого часу питання меж толерантності, за які не повинен переходити сучасний українець, щоб зберегти самоповагу і власну гідність. Публіцист актуалізує дихотомію «свій/чужий», акцентуючи увагу на універсальному концепті «Культура» й уживаючи поряд з ним присвійний займенник «моя». У цьому контексті автор закликає читача приєднатися до його думки стосовно збереження українською нацією власної гідності, поваги до своїх культурних універсалій/цінностей, щоб викликати відповідну повагу до себе й у представників інших культур. Концепт «Культура» в есе Андрія Бондаря має чітко окреслену суб'єктивну інтерпретацію – «Це мої цвинтарі з хрестами, мої церкви, мої люди, моя культура, зрештою» [6], яка містить не тільки раціональний, а й емоційний компоненти та характеризує автора як представника певного етносу, який формувався під впливом християнства. Найбільше враження на читача матеріалу справляє обурений тон публіциста, який виражається короткими окличними, питальними, неповними й безособовими реченнями: «Але цього досить. Поваги і толерантності з мого боку досить. Я в себе вдома...» [6].

Колумніст прагне писати відповідальні, «відкриті» тексти, які сприяють ефективній комунікації, закликають до порозуміння, наголошуючи, що «люди дедалі менше розуміють одне одного».

Філософська публіцистика Андрія Бондаря отримала гідну оцінку суспільства. Так, у 2018 р. його збірка «Церебро» стала книгою року в номінації «Есеїстика» за версією BBC. Можливо, на це вплинула здатність автора пропускати реалії часу крізь одвічну дихотомію конфлікту «між свідомим, «аполонічним», і стихійним, «марсієвим» началом у культурі», – як тонко підмітив у рецензії на збірку член журі конкурсу, сам знаний есеїст Віталій Жежера.

Як слушно зауважує Г. П. Чижинок у науковій розвідці «Вираження авторського “я” в газетних жанрах журналістики» [9], не тільки власний світогляд, а й особливості культурної епохи виступають чинниками формування авторського «я» [9, с. 159]. Вплив епохи, наслідки епохи складних 70-х відчужаються і прочитуються у журналістсько-письменницьких есеях Оксани Забужко, яка згадує про постійні приниження й обурення, які вона відчувала, коли щоразу руйнували й нищили культурні пам'ятки Києва. Вона пише, як постійно «смикалася» на тему Києва, захищаючи своє улюблене місто. Її тексти містять кліше і штампи, які передають «дух» радянської епохи, відтворюючи атмосферу деукраїнізації столиці: «образцовый город». «перестройка». «сопротивление бесполезно» [6]. Інтелектуальна експресія висловлювання авторки є настільки сильною, що в кожній фразі відчувається біль від втрати «справжнього», історичного Києва. У медіатексті Оксани Забужко під красномовним заголовком «Я закрила для себе безнадійну тему нищення Києва. Аж раптом – чудова новина» поступове нашарування значень слів-понять, слів-метафор «безнадійність», «безнадійна тема», «приниження», «сторозтерзаний Київ», «столітня руїна» оформлюється у концепт «Травма», який є ціннісною універсалією для вітчизняного соціокультурного простору. Цей образ-поняття є сюжетним рушієм зазначеного тексту, його формування пов'язане з наслідками не тільки соціального, а й чуттєвого досвіду авторки, яка, у силу свого письменницького таланту, здатна не лише аналізувати, а й відчувати й мислити образами. Саме образний виклад фактів, поєднання художнього домислу з документальністю дало змогу критикам, суспільству високо оцінити публіцистичний доробок письменниці, яка у 2019 р. стала лауреатом Шевченківської премії в номінації «Публіцистика, журналістика». У 2020 р. у рамках Премії імені Юрія Шевельова публіцистичний доробок письменниці також було відзначено окремою нагородою за внесок у розвиток української есеїстики. Отже, в авторській журналістиці Оксани Забужко приваблює її «унікальний дар поєднання художнього та концептуального» [5], вміння свою громадянську позицію, політичні погляди, морально-етичні орієнтири передати за допомогою актуалізації універсальних для української культури концептів, які у текстах авторки набувають емоційно-стилістичного забарвлення внаслідок суб'єктивного переживання й відчуття ситуації.

Як відомо, у журналістиці важливим є сам автор як особистість, важливими є його позиція щодо актуальної події, його політичні погляди, ціннісні орієнтири, ставлення до історії власної країни, яке також може оформлюватися в морально значущі, національно важливі концепти. В есе Андрія Бондаря під заголовком «Голодомор може стати антидотом проти одвічного українського катастрофізму», викладеному на сайті Gazeta.ua 30 листопада 2020 р., таким національно важливим образом-поняттям є концепт «Велика трагедія», який характеризує надісторичну, надтрагічну подію українського народу – Голодомор 1932–1933 рр. Зазначений концепт формується за допомогою вживання метафоричних лексем «колективна скорбота», «довга пам'ять», «совєтська установка на самозабуття і непроговореність травми». Позиція публіциста щодо збереження пам'яті про цю велику трагедію з метою самоочищення й самоусвідомлення виражається через систему оціночних суджень, які містяться у кожному реченні тексту: «ми, спільнота українських громадян, що не припиняє осмислювати й наново переживати цю трагедію, ставлячи у вікна запалені свічки під час ритуалу колективної скорботи кожної останньої суботи листопада» [6]; «без такого процесу самоусвідомлення все інше українське життя – включно з оборонною війною на сході країни – просто би не мало значення» [6]; «ця нація сформована і деформована Голодомором, вона здатна оцінювати ризики й оволоділа довгою пам'яттю, якої не знищила в обов'язковому трибі спущена згори совєтська установка на самозабуття і непроговореність травми» [6]. Автор ділиться із читачами власними думками, спостереженнями і відчуттями проблеми, вважаючи, що поважне ставлення до трагедії, збереження пам'яті про Голодомор є фундаментом для побудови національно-державного нарративу сучасної України [6].

У журналістських матеріалах Андрія Бондаря простежується аналіз подій і фактів. Автор висловлює свої думки у формі різних понять, висновків, суджень, узагальнюючи їх, оформлюючи у відповідні образи-концепти. Так, в іншому матеріалі, присвяченому актуальній проблемі нашого часу – вірусній епідемії – що має заголовок «Covid-19 залишає людину наодинці з собою. Це найстрашніший вирок, чи найкращий шанс?» публіцист доводить, що цей вірус підкреслює «слабкість сучасного суспільного організму», «стрипожує індивідуальну та соціальну активність» і є додатковим елементом провокації міжлюдського і державного абсурду [6]. Саме «Абсурд», за логікою автора, є домінантним поняттям часу, одним із ключових концептів, що визначає соціокультурний простір сучасної людини, яку вірус змушує залишатися «вдома», наодинці з собою, ставлячи під сумнів міжлюдську солідарність [6]. У матеріалі Андрія Бондаря зазначений кон-

цепт набуває нового культурологічного, соціального смислу, проєктуючись на людські стосунки, які у сучасному часовому вимірі характеризуються нівелюванням комунікації.

Якщо есеїстика Андрія Бондаря, репрезентована на сайті українського суспільно-політичного інтернет-видання *Gazeta.ua*, характеризується онтологічними узагальненнями, філософічністю, афористичністю, то авторська журналістика Віталія Портникова нагадує громадсько-політичний тижневик, у дописах якого, з гострою іронією та сарказмом, із висловленням чітко вираженої громадянської позиції автора, аналізуються складні політичні події і реалії сьогодення.

У матеріалах публіциста докладно, із детальним аналізом причинно-наслідкових зв'язків розглядаються мотиви і логіка подій, вчинків як українських, так і російських політиків/дипломатів щодо актуального питання організації і проведення «Кримської платформи» (публікації Віталія Портникова під заголовками «Кримська платформа» для Кремля – нагадування про те, що 2014-го Путін помилився» [6] і «Кримська платформа» роздратувала Кремль. Москва хоче неможливого» [6] на початок вересня набрали близько 4 тис. переглядів кожна). Активна медіа-часть журналіста у розв'язанні Кримського питання не обмежується лише цими матеріалами. Чітко виражена авторська позиція щодо віднесення півострова до українських територій прочитується і в тексті під заголовком «Крим – справа не вирішена. Лавров і Шойгу отримали від Путіна особливе завдання» [6]. Журналіст переконаний, що «справжній правовий статус Криму – це статус невіддільної частини України» [6]. У такий спосіб концепт «Крим», репрезентований колонками Віталія Портникова, має відбиток національно-культурної маркованості і відображає національно-етнічну специфіку розуміння світу.

У журналістських текстах публіциста присутній реальний погляд на події і, одночасно, суб'єктивне ставлення до них, яке підкреслюється використанням різноманітних лінгвостилістичних засобів: синтаксичних – наявністю риторичних запитань, які містяться в тексті й завершують текст, окличних речень; лексичних – вживання різноманітних термінів, наукових понять, яким автор дає власні визначення, власне тлумачення; використання газетних штампів, кліше. Авторські колонки Віталія Портникова на сайті суспільно-політичного інтернет-видання *Gazeta.ua* слід вважати політичною аналітикою, яка складається з коментарів щодо актуальних політичних подій в Україні і світі.

Медіатексти журналіста репрезентують його як активну, мислячу людину, громадянина-патріота, в епіцентрі уваги якого знаходяться найважливіші для країни події і проблеми. Про це свідчать і теми «Північний потік-2» і «Донбас», що неодноразово порушуються автором у його матеріалах. У зв'язку з проблемою повернення Україною втрачених територій, яка є вельми актуальною для журналіста, у його колонках досить часто спостерігається вживання лексеми «Донбас», яка виростає до концепту – поняття-образу, яке містить сукупність значень: біль, окупація, війна, люди. Вживання зазначеного концепту у таких текстах Віталія Портникова, як «Путін планує інтегрувати Донбас через «Чорний хід» [6], «Дві зони російської окупації. Чим відрізняються Крим і частина Донбасу» [6] тощо сприяє національній ідентифікації не тільки на мовному, а й на соціокультурному рівнях, оскільки містить потужний аксіологічний потенціал і є доволі чутливим маркером соціокомунікативного простору сучасного українського суспільства.

Отже, аналізуючи журналістські матеріали лідерів думок українського суспільства на сторінках *Gazeta.ua*, доходимо висновку, що різні способи вираження авторського «я» не суперечать документальній основі творів, а, навпаки, сприяють глибшому осмисленню події/явища/проблеми. Останні, набуваючи узагальнення й осмислюючись крізь індивідуально-авторське світосприйняття, перетворюються на образи-поняття, тобто концепти, які, крім предметної зумовленості, містять також комунікативно значущу інформацію – ставлення самого автора до того, що відбувається.

IV. Висновки

Особистості потрібно розуміння формування соціальних зв'язків, усвідомлення своєї причетності до життєдіяльності спільноти, своєї ролі у функціонуванні сучасного соціокультурного простору. Це покликана забезпечити авторська журналістика через продукування якісного, унікального контенту, позначеного високим ступенем довіри широкої аудиторії інтернет-ЗМІ. Саме такий контент пропонує українське суспільно-політичне інтернет-видання *Gazeta.ua*, засноване у 2006 р. відомим українським журналістом Володимиром Рубаном. На сайті цього видання в рубриці «Блоги» представлені авторські колонки відомих українських публіцистів: Андрія Бондаря, Оксани Забужко та Віталія Портникова. Концептосфера сучасності, репрезентована медіатекстами зазначених авторів, складається з таких лексем, як «Культура», «Травма», «Велика трагедія», «Абсурд», «Крим», «Донбас». Формування й функціонування цих концептів у журналістських текстах зазначених авторів забезпечується шляхом актуалізації суспільно важливих подій і проблем сучасного українського суспільства. Багатокомпонентність кожного концепту, поєднання в ньому як раціонального, так і емоційного компонентів сприяють наявності в журналістських матеріалах асоціативних і образних оцінок, актуальних для нації проблем, важливих політичних реалій.

Концепти формуються в конкретних історичних умовах, у певному культурному контексті. Концепт виступає не лише частиною думки, він є одночасно відбитком відчуття, переживання. Концептосфера сучасності, репрезентована унікальними журналістськими текстами лідерів думок українського суспільно-політичного інтернет-видання Gazeta.ua, відображає конкретний історичний етап розвитку українського суспільства, є віддзеркаленням ціннісних орієнтацій сучасного соціуму.

Пропоноване дослідження є спробою ліквідації дефіциту наукових розвідок, присвячених проблемі впливу авторської журналістики на формування національної ідентичності української спільноти. Перспективами розробки цієї теми можна вважати таке: по-перше, термін «авторська журналістика» потребує узагальнення й уточнення, конкретної концептуальної дефініції й подальшого закріплення на рівні досягнень сучасної журналістикознавчої науки; по-друге, питання формування концептосфери сучасності засобами вираження авторського «я» (засобами публіцистичної майстерності) лідерів думок, відомих журналістів провідних видань може бути поштовхом для нових наукових досліджень.

Список використаної літератури

1. Баранець А., Кондрико А., Романюк Н. Особливості відображення української ментальності на шпальтах друкованих медіа. Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень : монографія. Запоріжжя : Кераміст, 2017. С. 111–127.
2. Виговська Н., Любченко Ю., Мірошніченко П., Носко А., Островська Н. Концептосфера українського інтернет-сегменту. *Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень* : монографія. Запоріжжя : Кераміст, 2017. С. 128–162.
3. Гресько О. Авторська журналістика як інструмент міжнародних медіакомунікацій. *Діалог: медіа-студії*. 2016. Вип. 22. С. 38–51.
4. Мура І. Класифікація журналістських блогів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Журналістські науки. 2019. № 3. С. 76–80.
5. Премію Шевельова вручили Тарасові Лютому, спеціальні відзнаки – в Оксани Забужко та Василя Махна. URL: <https://zbruc.eu/node/102239/> (дата звернення: 01.10.2021).
6. Сайт Gazeta.ua. URL: <https://gazeta.ua/blog> (дата звернення: 01.10.2021).
7. Статистика відвідувань сайту інтернет-видання Gazeta.ua. URL: <https://www.similarweb.com/ru/website/gazeta.ua/> (дата звернення: 01.10.2021).
8. Чернявська Л. Концептуалізований простір мас-медіа. *Молодий вчений*. Серія: Соціальні комуніції. 2016. Т. 3. С. 658–662.
9. Чижинюк Г. Вираження авторського «я» в газетних жанрах журналістики. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2013. Вип. 41. С. 158–164.
10. Шутяк Л. «Новий журналізм» у медійному дискурсі України: ґенеза та жанрово-стилістичні ознаки. URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/autoreferat_5667355cca9a8.pdf (дата звернення: 01.10.2021).

References

1. Baranets, A., Kondryko, A. & Romaniuk, N. (2017). Osoblyvosti vidobrazhennia ukrainskoi mentalnosti na shpaltakh drukovanykh media. *Mediakultura v konteksti mizhdystsyplinarnykh doslidzhen* [Features of reflection of the Ukrainian mentality on the columns of the print media. Media culture in the context of interdisciplinary research]. Zaporizhzhia: Keramist [in Ukrainian].
2. Vyhovska, N., Liubchenko, Yu., Miroshnychenko, P., Nosko, A. & Ostrovska, N. (2017). Kontseptosfera ukrainskoho internet-sehmentu. *Mediakultura v konteksti mizhdystsyplinarnykh doslidzhen* [Conceptosphere of the Ukrainian Internet segment. Media culture in the context of interdisciplinary research]. Zaporizhzhia: Keramist [in Ukrainian].
3. Hresko, O. (2016). Avtorska zhurnalistyka yak instrument mizhnarodnykh mediakomunikatsii [Author's journalism as a tool of international media communications]. *Dialoh: media-studii*, 22, 38–51 [in Ukrainian].
4. Mura, I. (2019) Klasyfikatsiia zhurnalistskykh blohiv [Classification of journalistic blogs]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha»*. Serii: Zhurnalistski nauky, 3, 76–80 [in Ukrainian].
5. Premiiu Shevelova vruchyly Tarasovi Liutomu, spetsialni vidznaky – v Oksany Zabuzhko ta Vasylia Makhna [Shevelyov Prize was awarded to Taras Luty, special awards – to Oksana Zabuzhko and Vasyl Makhno]. (2021). Retrieved from <https://zbruc.eu/node/102239/> [in Ukrainian].
6. Official site of Gazeta.ua. Retrieved from <https://gazeta.ua/blog> [in Ukrainian].
7. Statystyka vidviduvan сайту internet-vydannia Gazeta.ua [Statistics of visits to the site of the online publication Gazeta.ua]. (2021). Retrieved from <https://www.similarweb.com/ru/website/gazeta.ua/> [in Ukrainian].
8. Cherniavska, L. (2016). Kontseptualizovanyi prostir mas-media [Conceptualized media space]. *Molodyi vchenyi*. Serii: Sotsialni komunitarii, 3, 658–662 [in Ukrainian].

9. Chyzyhnyk, H. (2013). Vyrazhennia avtorskoho «I» v hazetnykh zhanakh zhurnalistyky [Expression of the author's «I» in newspaper genres of journalism]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*, 41, 158–164 [in Ukrainian].
10. Shutiak, L. (2021). «Novyi zhurnalizm» u mediinomu dyskursi Ukrainy: geneza ta zhanrovo-stylistychni oznaky [«New journalism» in the media discourse of Ukraine: genesis and genre and stylistic features]. (2021). Retrieved from http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/autoreferat_5667355cca9a8.pdf [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 04.10.2021.

Received 04.10.2021.

Panchenko S. Sphere of Concept Modernity in the Framework of Author-developed Journalism in Online Publication Gazeta.ua

The study objective. *The aim of the research has been to make an effort to identify a set of concepts that make up the conceptual sphere of today, represented by the author's columns (blogs) of famous op-ed columnists of the Ukrainian socio-political Internet publication Gazeta.ua; to analyze special aspects of images-concepts shaping in journalistic texts of Andriy Bondar, a famous poet, columnist, translator; Oksana Zabuzhko, a talented Ukrainian writer, publicist, public figure; Vitaliy Portnikov, a famous journalist, columnist.*

Research methodology. *In the course of the research the methods of conceptual analysis, free associative experiment, linguistic and stylistic analysis, observation methods, as well as data interpretation have been used that provided means for performing an objective analysis of concepts functioning in the op-ed journalism of the Gazeta.ua online media outlet.*

Results. *An individual requires understanding social relations, awareness of the own involvement in the life of the community, and the own role in the modern socio-cultural environment. Op-ed journalism is intended to ensure this by producing high-quality, unique content, with a high degree of trust among the wide audience of online media. Such content is offered by the Ukrainian socio-political Internet Gazeta.ua, founded in 2006 by Vladimir Ruban, the famous Ukrainian journalist. One can find the columns of famous Ukrainian publicists – Andriy Bondar, Oksana Zabuzhko and Vitaliy Portnikov in the «Blogs» section on the website of this publication. The conceptual sphere of today, represented by the media texts of these authors, consists of such lexemes as «Culture», «Trauma», «Big Tragedy», «Absurd», «Crimea», «Donbass». The formation and functioning of these concepts in the journalistic texts of these authors is ensured by updating socially important events and problems of Ukrainian society. The multicomponent of each concept, the combination of both rational and emotional components in it, contributes to revealing associative and vivid assessments, current problems for the nation, important political realities in journalistic materials.*

Concepts are formed in specific historical conditions, in a specific cultural context. The concept is not only a part of thought, at the same time it is a reflection of feelings, experiences. The conceptual sphere of today, represented by unique journalistic texts of the leaders of opinion of the Ukrainian socio-political online Gazeta.ua, reflects a specific historical stage in the development of Ukrainian society, and reflects the value orientations of the contemporary community.

Novelty. *Within the framework of the article, an effort was made to analyze the aggregation of concepts that comprise the concept sphere of today, represented by the author's columns (blogs) of famous op-ed columnists of the Ukrainian socio-political Internet publication Gazeta.ua; special aspects of images-concepts shaping in journalistic texts have been clarified.*

The practical significance. *The research results can be used for further development of column, and shaping professional journalistic standards.*

Key words. *Sphere of concept, concept, concept-image, meaning, blog, author-developed journalism, columnism, ways of expressing the author's «I», online publication*

Панченко С. А. Концептосфера современности сквозь призму авторской журналистики в интернет-издании Gazeta.ua

Цель исследования – попытка выявить совокупность концептов, которые составляют концептосферу современности, представленную авторскими колонками (блогами) известных авторов-публицистов украинского общественно-политического интернет-издания *Gazeta.ua*; проанализировать особенности формирования образов-концептов в журналистских текстах Андрея Бондаря, известного поэта, колумниста, переводчика; Оксаны Забужко, талантливой украинской писательницы, публицистки, общественного деятеля; Виталия Портникова, журналиста с именем, колумниста.

Методология исследования. В ходе исследования использовались методы концептуального анализа, свободного ассоциативного эксперимента, лингвостилистического анализа, методы наблюдения и интерпретации данных, что позволило провести объективный анализ функционирования концептов в авторской журналистике интернет-издания *Gazeta.ua*.

Результаты. Личности требуется понимание формирования социальных связей, осознание своей причастности к жизнедеятельности сообщества, своей роли в функционировании современного социокультурного пространства. Это призвана обеспечить авторская журналистика через создание качественного, уникального контента, обозначенного высокой степенью доверия широкой аудитории интернет-СМИ. Именно такой контент предлагает украинское общественно-политическое интернет-издание *Gazeta.ua*, основанное в 2006 г. известным украинским журналистом Владимиром Рубаном. На сайте этого издания в рубрике «Блоги» представлены авторские колонки известных украинских публицистов: Андрея Бондаря, Оксаны Забужко, Виталия Портникова. Концептосфера современности, представленная медиатекстами указанных авторов, состоит из таких лексем, как «Культура», «Травма», «Большая трагедия», «Абсурд», «Крым», «Донбасс». Формирование и функционирование этих концептов в журналистских текстах указанных авторов обеспечивается путем актуализации общественно важных событий и проблем современного украинского общества. Многокомпонентность каждого концепта, сочетание в нем как рационального, так и эмоционального компонентов способствуют наличию в журналистских материалах ассоциативных и образных оценок, актуальных для нации проблем, важных политических реалий. Концепты формируются в конкретных исторических условиях, в определенном культурном контексте. Концепт выступает не только частью мысли, но является одновременно отражением ощущения, переживания. Концептосфера современности, представленная уникальными журналистскими текстами лидеров мнений украинского общественно-политического интернет-издания *Gazeta.ua*, отражает конкретный исторический этап развития украинского общества, ценностные ориентации современного социума.

Новизна. В рамках статьи сделана попытка анализа совокупности концептов, составляющих концептосферу современности, представленную авторскими колонками (блогами) известных авторов-публицистов украинского общественно-политического интернет-издания *Gazeta.ua*; выяснены особенности формирования образов-концептов в журналистских текстах.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть использованы в целях дальнейшего развития авторской журналистики, формирования профессиональных журналистских стандартов.

Ключевые слова: концептосфера, концепт, понятие-образ, смысл, блог, авторская журналистика, колумнистика, способы выражения авторского «я», интернет-издание.